

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: Suomen tuomariliitto ry:n lausunto perustuslain 10 §:n tarkistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Viite: VN/26633/2024

Suomen Tuomariliitto – Finlands domareförbund ry (jäljempänä Tuomariliitto) esittää lausuntonaan otsikon asiassa seuraavaa.

1. Perustuslain 10 §:n 2 momenttia koskevan muutoksen perusteltavuus sekä ehdotetun säännöstekstin ja sen perustelujen arviointi

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa kohdasta.

2. Perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentteihin tehtävän rajoitusperusteen lisäystä koskevan muutoksen perusteltavuus sekä ehdotetun säännöstekstin ja sen perustelujen arviointi

Tuomariliitto lausuu yleisesti kohdassa 6.

3. Perustuslain 10 §:n 3 momenttiin tehtävä nykyistä 4 momenttia vastaavan rajoitusperusteen lisäystä koskevan muutoksen perusteltavuus sekä ehdotetun säännöstekstin ja sen perustelujen arviointi

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa kohdasta.

4. Perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttien sanamuotojen muutosten perusteltavuus sekä ehdotetun säännöstekstin ja sen perustelujen arviointi

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa kohdasta.

5. Mietinnön liitteessä esitetty arviointi ja johtopäätökset kotirauhan suojan rajoittamista koskevan lakivarauksen ja Euroopan unionin lainsäädännön suhteesta

Tuomariliitolla ei ole lausuttavaa liitteestä.

6. Muut huomiot työryhmän mietinnöstä

Tuomariliitto tulee myöhemmin ottamaan kantaa tarkemmin niihin lainsäädäntöaloitteisiin, joita nyt esitettävistä perustuslain muutoksista seuraa. Näistä merkittävä tulee olemaan muun ohella uusi rikostiedustelulainsäädäntö. Tässä lausunnossa Tuomariliitto toteaa kuitenkin yleisenä huomiona perustuslain muuttamisesta sekä uhkaperusteisesta rikollisuuden torjunnasta seuraavaa.

Tuomariliitto yhtyy siihen mietinnön kantaan, että muun ohella organisoitunut rikollisuus sekä teknologian kehitys aiheuttavat tarpeita uusille keinoille torjua rikollisuutta. Poliisilla on oltava tarvittavat edellytykset rikollisuuden estämiseksi ja näiden edellytysten on oltava oikeassa suhteessa perusoikeuksien rajoituksiin. Kotirauhan suojaamia tiloja käytetään tällä hetkellä vakavan rikollisuuden suunnitteluun, valmisteluun ja toteuttamiseen, joskin on selvää, että näiden tilojen käyttämisessä tulee todennäköisesti tapahtumaan reaktiivinen muutos, mikäli tiloihin voidaan jatkossa kohdistaa salaista tiedonhankkimista.

Tuomariliitto kiinnittää tässä vaiheessa huomiota 3. ja 4. momentteihin lisättävään rajoitusperusteeseen, joka mahdollistaa kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumiseksi (ns. uhkaperusteinen rikostiedustelu).

Kysymys on uudenaikaisesta toimivaltuussääntelystä ja muutoksella irtaannutaan nykyisestä edellytyksestä, jonka mukaan rikostutkinnallisen rajoituksen perusteena tulee olla konkreettinen ja yksilöity rikosepäily. Uhkaperusteisessa rikostiedustelussa olisi kysymys tyypillisesti tiettyyn ryhmään, erityisesti organisoituneeseen rikollisryhmään, kohdistettavasta tiedonhankkimisesta. Edellytyksenä ei ole, että henkilö, johon tiedustelua kohdistetaan, olisi epäiltyä.

Se prosessi, miten rikostiedustelua toteutetaan, ei ole tässä mietinnössä kuvattu. Mietinnössä ei ole vielä otettu kantaa siihen, miten toimivaltuuksien väärinkäytön ehkäisy on tarkoitus tapahtua uhkaperusteisen rikostiedustelun yhteydessä, eikä mietinnössä ole otettu konkreettisesti kantaa soveltamis-edellytysten rajoihin.

Tällä hetkellä poliisilaissa ja pakkokeinolaissa säädettyjen salaisten pakkokeinojen sekä tiedustelutoimivaltuuksien käytön edellytykseksi on pääosin asetettu tuomioistuimen ennakkoinen lupa lukuun ottamatta tiettyjä poikkeuksia, jolloin asia saatetaan tuomioistuimen ratkaistavaksi jälkikäteen. Esimerkiksi salaisten pakkokeinojen yhteydessä poliisin on täytynyt kuvata tuomioistuimelle yksilöity rikosepäily ja se, miten pakkokeinon kohteena oleva henkilö on yhdistetty rikosepäilyyn. Tuomioistuimella on tällöin ollut edellytykset arvioida pakkokeinon käytön lakisääteisiä edellytyksiä sekä tarvittaessa vaatia hakemuksen täydentämistä, mikäli hakemus on ollut puutteellinen. Kiireellä suoritettavan valvontatyön laadukas toteutuminen edellyttää resursseja, eli paitsi riittävää henkilöstöä, myös sitä, että menettelyn kulku on arvioitu lainsäädäntövaiheessa riittävän huolellisesti mukaan lukien se, minkälaisia perusteita hakemukselta on edellytettävä. Viime kädessä yksittäinen tuomari tulee ratkaisemaan virkavastuullaan sen, hylätäänkö puutteellinen hakemus tai onko esimerkiksi uhka kyetty yksilöimään riittävästi.

Edellä todettu huomioon ottaen, mikäli tuomioistuinten on muiden laillisuusvalvojien (kuten tiedusteluvalvontavaltuutetun) lisäksi tarkoitus olla tulevaisuudessa varmistamassa rikostiedustelukeinojen käytön asianmukaisuutta vastaavasti kuin nykyään salaisten pakkokeinojen osalta, on lainsäädännössä kuvattava tarkkaan mitkä toimivaltuudet poliisille rikostiedustelussa annetaan ja millä edellytyksillä niitä voidaan käyttää. Tuomioistuimelle on turvattava resurssi suorittaa valvontaa. Sääntelyn tulee olla myös riittävän tarkkarajaista, jotta valvonnalla on myös käytännön merkitystä.

Poliisin toimivaltuuksia on kasvatettu viime aikoina pienin muutoksin. Mikäli trendi jatkuu, voivat kerrannaisvaikutukset olla suuret. Kehitykseen on suhtauduttava varauksella. Perusoikeuksiin puuttuvia lainsäädäntöhankkeita ei voida valmistella yksin toimeenpanevan viranomaisen näkökulmasta, vaan huomioon on otettava myös valvovan viranomaisen edellytykset turvata perusoikeuksien toteutumista laadukkaasti. Vaikka perustuslakiin nyt tehtävän muutoksen tarkoitus vaikuttaakin olevan erityisesti valmisteilla olevan rikostiedustelulainsäädännön mahdollistaminen, toteaa Tuomariliitto, että tulevaisuuden lainsäädännöllisiä tarpeita ja niistä seuraavia lainsäädäntöaloitteita on lopulta vaikea ennustaa. Tämä on otettava huomioon jo perustuslakia muutettaessa. Tuomariliitto tulee myöhemmin ottamaan tarvittaessa kantaa oikeusturvajärjestelyihin sekä valvonnan tehokkuuteen ja asianmukaisuuteen muun ohella silloin kun rikostiedusteluun liittyvä lainsäädäntöhanke etenee konkreettisiin ehdotuksiin.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa on valmisteltu Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa. Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Maiju Auranen.

Tuomariliiton hallitus on käsitellyt lausunnon.

Helsingissä 21.1.2026

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Tuuli Vänskä
puheenjohtaja

Johanna Helminen
varapuheenjohtaja